

Το Κράτος της Επιδημίας

Συνέντευξη της ομάδας Chuang στους Aminda Smith και Fabio Lanza

Η ομάδα Chuang είναι μια διεθνής κομμουνιστική συλλογικότητα που εκδίδει το ομώνυμο περιοδικό και διατηρεί το ομώνυμο ιστολόγιο.¹ Το περιεχόμενό τους περιλαμβάνει συνεντεύξεις, μεταφράσεις και πρωτότυπα άρθρα σχετικά με την άνοδο της Κίνας μέσα από τα συσσωρευμένα ερείπια της ιστορίας και τους αγώνες όσων σύρονται κάτω από αυτή. Μέσα από χρόνια επιτόπια έρευνας, η συλλογικότητα έχει αναπτύξει μια αιχμηρή κομμουνιστική ανάλυση που δίνει έμφαση στις παγκόσμιες διαστάσεις της κινεζικής εμπειρίας, που δεν θολώνεται από τις συζητήσεις του 20ού αιώνα και που τροφοδοτείται από τη συνεχή εξέταση των μεταβαλλόμενων συνθηκών του προλεταριακού αγώνα στην Κίνα και ευρύτερα. Στις προσεκτικές θεωρητικές παρεμβάσεις της και στις εικόνες της καθημερινής ζωής που παρουσιάζονται στο ιστολόγιο της, η συλλογικότητα δίνει πάντα έμφαση στα πρακτικά διδάγματα για τις αμέτρητες μάχες που οι προλετάριοι δίνουν και θα δώσουν σήμερα και στο εγγύς μέλλον.

Σε αυτό το τεύχος του Brooklyn Rail, η Aminda Smith και ο Fabio Lanza πήραν συνέντευξη από τη συλλογικότητα Chuang για το πρώτο της βιβλίο με τίτλο *Social Contagion and Other Material on Microbiological Class War in China*, το οποίο θα κυκλοφορήσει τον Οκτώβριο του 2021 από τον ιστορικό εκδοτικό οίκο Charles H. Kerr. Η Smith είναι ιστορικός της σύγχρονης Κίνας, συνδιευθύ-

ντρια της Ομάδας Ιστορίας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν. Ο Lanza είναι καθηγητής Σύγχρονης Κινεζικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Αριζόνα.

Το βιβλίο περιλαμβάνει μια επικαιροποιημένη εκδοχή του σημαντικού άρθρου τους «Κοινωνική Μόλυνση»² (που πρωτοδημοσιεύτηκε τον Φεβρουάριο του 2020), τη μετάφραση μιας έκθεσης για τις εργασιακές συνθήκες στην Κίνα και τους εργατικούς αγώνες κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19 και μετά την κορύφωσή της στη χώρα, μια συνέντευξη με δύο ακτιβιστές σχετικά με τις εμπειρίες τους στη Γουχάν κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών της πανδημίας και ένα μακροσκελές άρθρο για το πώς η άρχουσα τάξη προσπάθησε να χρησιμοποιήσει αυτή την καταστροφή ως ευκαιρία για την αναδιάρθρωση και την επέκταση του κράτους υπέρ των συμφερόντων της μακροπρόθεσμης καπιταλιστικής συσσώρευσης. Συνολικά, το βιβλίο παρέχει μια εκπληκτική νέα προοπτική για τη σχέση μεταξύ του καπιταλισμού, της πανδημίας, του σχεδίου κρατικής οικοδόμησης στην Κίνα και της δράσης των απλών ανθρώπων.

1. Και τα δύο διατίθενται στην ιστοσελίδα τους: www.chuangcn.org

2. (σ.τ.μ.) Το εν λόγω άρθρο έχει μεταφραστεί από τους Φίλους και φίλες της συνάντησης από Αθήνα και Θεσσαλονίκη και είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της κατάληψης Φάμπρικα Υφανέτ <https://yfanet.espivblogs.net/2020/03/20/koinoniki-molynsi-koinonikos-kai-taxikos-polemos-stin-kina/>

Aminda Smith και Fabio Lanza (Brooklyn Rail): Η γενική αντίληψη σχετικά με την αντίδραση της Κίνας στην πανδημία, η οποία προωθείται τόσο από τα δυτικά μέσα ενημέρωσης όσο και από το Κινεζικό Κομμουνιστικό Κόμμα (ΚΚΚ), είναι ότι ήταν επιτυχής λόγω της τεράστιας ικανότητας του κράτους, λόγω του αυταρχικού ή και ολοκληρωτικού χαρακτήρα του, της βαθιάς διείσδυσής του σε κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής – χαρακτηριστικά που καθιστούσαν αυτό το μοντέλο αντίδρασης ανεφάρμοστο ή/και ανεπιθύμητο στις ΗΠΑ ή στην Ευρώπη. Στο βιβλίο υποστηρίζετε, αρκετά πειστικά, ότι η πανδημία αποκάλυψε αντίθετως την αδυναμία του κράτους και ότι το κράτος ήταν τελικά ικανό να αντιμετωπίσει την κρίση αναγνωρίζοντας αυτή την αδυναμία και εκχωρώντας εξουσία στις τοπικές αρχές και σε ad hoc εθελοντικές ομάδες. Πρόκειται για μια συναρπαστική θέση. Μπορείτε λοιπόν να εξηγήσετε πώς δομήθηκε η αντίδραση του κράτους στην πανδημία, τι απέτυχε και τι τελικά λειτούργησε;

Chuang: Αυτή είναι σίγουρα μια διαδεδομένη άποψη, τόσο στην Κίνα όσο και στο εξωτερικό. Ένας από τους λόγους για τον οποίο ήταν τόσο αποτελεσματική στην απόκρυψη του τι πραγματικά συνέβη κατά τη διάρκεια της πανδημίας είναι ότι αυτή η εικόνα του κράτους παντογνώστη ήταν ήδη ευρέως διαδεδομένη εκ των προτέρων. Ίσως μπορούμε να της δώσουμε ένα προσωνόμιο όπως «ο μύθος της ολοκληρωτικής παντοδυναμίας». Αλλά είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι αυτός ο μύθος δεν καλλιεργείται μόνο από τα επίσημα όργανα του κομματικού κράτους στην Κίνα για να προστατεύσουν τα συμφέροντά του. Στην πραγματικότητα, προπαγανδίζεται ακόμη πιο ένθερμα στα δυτικά μέσα ενημέρωσης. Για παράδειγμα, μέσα από το είδος των σκοτει-

νών σινοφουτουριστικών clickbait άρθρων που προβάλλουν διαρκώς το πώς όλοι στην Κίνα έχουν «μια κοινωνική βαθμολογία» που καθορίζει τις επιλογές της ζωής τους, πώς η τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου σε κάθε μεγάλη πόλη σε τιμωρεί αυτόματα για μικροπαραβάσεις ή πώς η κυβέρνηση σχεδιάζει να εγκαταστήσει εκατοντάδες χιλιάδες δικούς της πολίτες σε μακρινές χώρες της Αφρικής. Κανένα από αυτά τα πράγματα δεν είναι αλήθεια, αλλά ένα περιβάλλον συνεχούς βομβαρδισμού με αυτού του είδους το περιεχόμενο καλλιεργεί φυσιολογικά μια μυθική εικόνα περί ενός παντοδύναμου κράτους.

Αυτός ο μύθος συγκαλύπτει δύο πράγματα. Πρώτον, συγκαλύπτει την παρατεταμένη αδυναμία του κράτους και την πραγματικότητα ότι, παρά τους λαμπερούς ορίζοντές της, η Κίνα είναι ακόμη από πολλές απόψεις μια σχετικά φτωχή χώρα, ιδίως ως προς το κατά κεφαλήν εισόδημα. Αν συγκρίνετε πραγματικά βασικά μεγέθη –όπως τα συνολικά φορολογικά έσοδα που εισπράττει η κεντρική κυβέρνηση στην Κίνα σε σχέση με τα συνολικά φορολογικά έσοδα που εισπράττει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση στις ΗΠΑ– αυτό γίνεται αμέσως ξεκάθαρο. Και φυσικά, ως προς τα κατά κεφαλήν έσοδα, η διαφορά μεγεθύνεται πάρα πολύ. Σε ένα άλλο σχετικό παράδειγμα, οι κατά κεφαλήν δημόσιες δαπάνες της Κίνας για την υγειονομική περίθαλψη είναι χαμηλές ακόμη και σε σύγκριση με άλλες χώρες που βρίσκονται σε παρόμοιο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, αν και αυξάνονται. Αυτό σημαίνει επίσης ότι η κρατική διοίκηση έχει διαμορφωθεί θεμελιωδώς από την αναγκαιότητα της «διακυβέρνησης από απόσταση», η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό τοπικής αυτονομίας, βαλκανοποίηση στις δομές διοίκησης και εποπτείας και σημαντικό χώρο για διαφθορά. Αυτό έχει ιστορικά

δώσει στις τοπικές αρχές της Κίνας πολύ μεγαλύτερη ευχέρεια και ανεξαρτησία απ' ό,τι αλλού, και όλα αυτά τα χαρακτηριστικά υπήρξαν στην πραγματικότητα σημαντικά για την ανάπτυξη μιας εγχώριας καπιταλιστικής τάξης. Η διαφθορά, για παράδειγμα, δεν είναι απαραίτητα «αντιπαραγωγική» – είναι ένα πολύ φυσιολογικό κομμάτι της καπιταλιστικής ανάπτυξης, επειδή έτσι γεννιούνται οι καπιταλιστές όταν η αγορά ανοίγει για πρώτη φορά και οι κανόνες δραστηριοποίησης δεν είναι καλά καθορισμένοι. Μόνο όταν η συσσώρευση φτάσει σε ένα ορισμένο κατώφλι, όλα αυτά τα χαρακτηριστικά γίνονται εμπόδιο.

Δεύτερον, καθιστά επίσης δύσκολο να κατανοήσουμε σωστά ότι η άρχουσα τάξη στην Κίνα έχει εμπλακεί σε ένα αρκετά εκτεταμένο σχέδιο κρατικής οικοδόμησης, το οποίο έχει ξεκινήσει εδώ και δεκαετίες, αλλά άρχισε πραγματικά να επιταχύνεται υπό τον Σι Τζινπίνγκ. Αυτά τα δύο πράγματα συνδέονται, προφανώς, αφού η αναγκαιότητα της κρατικής οικοδόμησης προϋποθέτει κάποιου είδους αδυναμία. Η συσσώρευση είχε προχωρήσει αρκετά μακριά με αποτέλεσμα η διαφθορά, οι ανεπαρκείς αλυσίδες διοίκησης και η έλλειψη αξιόπιστων διαύλων πληροφόρησης να αρχίσουν να αποτελούν περισσότερο εμπόδιο παρά όφελος. Η ταχεία συσσώρευση του χρέους της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία συνδέεται με τα έργα υποδομής για την τόνωση της οικονομίας στη δεκαετία του 2010, ήταν μια σαφής ένδειξη αυτού του προβλήματος. Η εκστρατεία κατά της διαφθοράς αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση του ζητήματος σε ανώτερα επίπεδα, στην απομάκρυνση τοπικών μεγιστάνων που ενδεχομένως αποτελούσαν απειλή για την κεντρική κυβέρνηση και στην εξυγίανση των αλυσίδων διοίκησης και των διαύλων πληροφόρησης από την κορυφή προς τα κάτω. Παράλληλα,

εφαρμόστηκαν πολύ πιο τετριμμένα μέτρα, όπως μεταρρυθμίσεις στη μεθοδολογία που χρησιμοποιεί η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία και προσπάθειες για την καλύτερη ενσωμάτωση όλων των ειδών των δημόσιων αρχείων. Ομοίως, διάφορες εκστρατείες καταστολής κατά φεμινιστριών, εργατικών κέντρων και μαοϊκών φοιτητικών ομάδων έδειξαν επίσης ότι έγιναν παρόμοιες προσπάθειες ενοποίησης στο πλαίσιο της ευρύτερης υποδομής αστυνόμευσης.

Ο κόσμος συχνά δεν συνειδητοποιεί ότι η Κίνα ήταν ένα μέρος όπου, για δεκαετίες, ήταν αρκετά εύκολο να αποφύγεις τη δίωξη για πολλά εγκλήματα, απλώς μετακομίζοντας σε μια άλλη πόλη –τουλάχιστον μέχρι να τραβήξεις την προσοχή του κεντρικού κράτους– και όπου υπήρχε ένα τρομακτικό περιθώριο κινήσεων για τις τοπικές αρχές να καθορίζουν τις ποινές, πράγμα που σημαίνει επίσης ότι ήταν εύκολο να ξεφύγεις από τους μπελάδες αν είχες διασυνδέσεις στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Πολύ συχνά ακόμα και σήμερα, η τοπική αστυνομία δεν έχει πρόσβαση σε απλές, πρότυπες εθνικές βάσεις δεδομένων, οπότε δεν μπορεί πάντα να ελέγξει την άδεια οδήγησής σας, να επεξεργαστεί τα αποτυπώματά σας ή να χρησιμοποιήσει το DNA σας, ακόμη και αν μπορεί να καταγράψει αυτές τις πληροφορίες σε τοπικό επίπεδο. Αυτό αρχίζει γρήγορα να αλλάζει, αλλά είναι μια τεράστια αντίθεση τόσο με αυτό που έχουμε συνηθίσει σε πολλές άλλες χώρες όσο και με τον μύθο της ολοκληρωτικής παντοδυναμίας, ο οποίος φυσικά υποθέτει ότι αυτά τα συστήματα είναι πιο ολοκληρωμένα και πιο διαδεδομένα στην Κίνα από οπουδήποτε αλλού.

Πώς σχετίζονται λοιπόν αυτά με την πανδημία; Λοιπόν, το προφανές παράδειγμα είναι ότι αυτή η τοπική εκχώρηση εξουσίας ήταν καταστροφική. Παρ' όλους τους μύθους για το πόσο αποτελεσματική ήταν

αυτή η ανάλυση, πρόκειται για κάτι αρκετά φαιδρό αν το σκεφτείτε καλύτερα. Άλλωστε, μια επιδημία με σαφή και γρήγορα εντοπισμένη γεωγραφική προέλευση έγινε τελικά μια πανεθνική επιδημία και στη συνέχεια μια παγκόσμια πανδημία. Πώς μπόρεσε να συμβεί αυτό, όταν οι γιατροί είχαν εντοπίσει από πολύ νωρίς ότι κάποια νέα, θανατηφόρα αναπνευστική ασθένεια εξαπλωνόταν στην πόλη; Και όταν αυτό συνδέθηκε στη συνέχεια σαφώς με έναν κορωνοϊό; Σε μεγάλο βαθμό, οφείλεται στο γεγονός ότι οι τοπικοί αξιωματούχοι έσπευσαν να αποσιωπήσουν τις πληροφορίες σχετικά με το ξέσπασμα, όπως αυτές προέκυπταν μέσα από τα νοσοκομεία, συμπεριλαμβανομένης της απόκρυψης πληροφοριών από το κεντρικό κράτος, ενώ παράλληλα δεν έκαναν καμία κίνηση για να περιορίσουν τα ταξίδια, να κλείσουν τις επιχειρήσεις ή να ενθαρρύνουν τη χρήση μάσκας, όταν αυτά τα μέτρα θα ήταν ακόμα πιο αποτελεσματικά. Στο βιβλίο περιλαμβάνεται μια μακροσκελή συνέντευξη με φίλους στη Γουχάν, οι οποίοι προσφέρουν ένα λεπτομερές χρονοδιάγραμμα των γεγονότων και εξηγούν ποιες πληροφορίες παρέχονταν στην περιοχή καθ' όλη τη διάρκεια. Επισημαίνουν το περίεργο γεγονός, για παράδειγμα, ότι οι φίλοι τους στη Σαγκάη γνώριζαν περισσότερα για την επιδημία, σε προγενέστερη ημερομηνία, από πολλούς ανθρώπους που ζούσαν στην ίδια τη Γουχάν. Ένα άλλο πράγμα που είναι αξιοσημείωτο σε αυτή την αφήγηση από πρώτο χέρι είναι το πώς υπήρξε αυτή η πολύ ξαφνική αλλαγή πολιτικής, ουσιαστικά από τη μια μέρα στην άλλη, όπου φαίνεται ότι κάποια ανώτερη αρχή πρέπει τελικά να παρενέβη για να εφαρμόσει αποφασιστικά το lockdown. Αυτό αποτελεί συνήθως ένδειξη ότι εμπλέκεται η κεντρική κυβέρνηση, θέτοντας τους τοπικούς αξιωματούχους υπό την άμεση εξουσία της.

Έτσι, από πολλές απόψεις, πρέπει να αντιληφθούμε το ξέσπασμα της επιδημίας ως μια τεράστια αρχική αποτυχία – που σηματοδοτείται από το γεγονός ότι κατέληξε σε μια πανδημία που συνεχίζει να υπάρχει ακόμη και σήμερα– και η οποία περιορίστηκε στο εσωτερικό της χώρας μόνο λόγω της συντονισμένης προσπάθειας εκατοντάδων χιλιάδων απλών ανθρώπων, που συχνά εργάζονταν εθελοντικά στο πλευρό των τοπικών αρχών. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι η επιδημία δεν θα είχε ποτέ περιοριστεί αν δεν υπήρχε η προσπάθεια αυτών των εθελοντών. Ταυτόχρονα, ήταν εντελώς τυχαίο το γεγονός ότι η επιδημία εκδηλώθηκε σε μεγάλο βαθμό σε μία μόνο πόλη και, επιπλέον, την παραμονή της Γιορτής της Άνοιξης, όταν όλοι είχαν ήδη εφοδιαστεί με τα απαραίτητα αναμένοντας ότι οι επιχειρήσεις θα παρέμεναν τις επόμενες μέρες κλειστές για τις γιορτές. Αυτό ελαχιστοποίησε τον άμεσο αντίκτυπο του lockdown και επέτρεψε στο κεντρικό κράτος να συγκεντρώσει τη συντριπτική πλειοψηφία των πόρων του στη Γουχάν (και, σε μικρότερο βαθμό, στο Πεκίνο – όπου βρίσκεται στην πραγματικότητα η κεντρική κυβέρνηση). Ταυτόχρονα, η κεντρική κυβέρνηση, μέσω του κινεζικού ΕΟΔΥ, αντιλήφθηκε τη σημασία του ανοίγματος της ροής των πληροφοριών, προσκαλώντας διεθνείς ερευνητές ιατρικής, ανταλλάσσοντας άμεσα την έρευνα σχετικά με τον νέο ιό και δημιουργώντας γρήγορα εύκολα μεταβιβαζόμενα πρότυπα για την πρόληψη που έτειναν να είναι πιο αυστηρά απ' ό,τι ήταν απαραίτητο προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης ασφάλειας. Ομοίως, παρενέβησαν για να διασφαλίσουν ότι τα συστήματα παροχής τροφίμων και ενέργειας θα συνέχιζαν να λειτουργούν. Αυτό είναι το επίπεδο στο οποίο μπορείτε να αναγνωρίσετε μια ορισμένη επιτυχία. Καθ' όλη τη διάρκεια, η κυβέρνηση αναγνώρισε

τη δική της ανικανότητα και πολύ αποτελεσματικά και γρήγορα εκχώρησε τεράστιες ποσότητες *de facto* διοικητικής εξουσίας στο χαμηλότερο επίπεδο διακυβέρνησης, το οποίο περιελάμβανε μια ολόκληρη σειρά διοικητικών οργάνων που στηρίζονταν σε κάθε σημείο από τις προσπάθειες των εθελοντών.

Rail: Κατά την εποχή του Μάο (χρησιμοποιείτε τον όρο «αναπτυξιακό καθεστώς»), το κράτος κατέβαλε προσπάθεια να διεισδύσει στην κοινωνία, μέχρι το επίπεδο της γειτονιάς, μέσω υβριδικών οργανωτικών μορφών, όπως οι επιτροπές κατοίκων. Αυτές εξακολουθούν να λειτουργούν. Ποιος ήταν λοιπόν ο ρόλος τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας; Είχαν μειωθεί οι οργανωτικές τους δυνατότητες κατά τη διάρκεια της μεταρρυθμιστικής περιόδου;

Chuang: Σε αυτό που ονομάζουμε σοσιαλιστικό αναπτυξιακό καθεστώς (από τη δεκαετία του 1950 μέχρι την επανεκκίνηση της μετάβασης στον καπιταλισμό κατά τη δεκαετία του 1970), υπήρξε μια μετ' εμποδίων προσπάθεια να επεκταθεί το κράτος μέχρι τα πιο τοπικά επίπεδα της κοινωνίας και μια ορισμένη προσδοκία ότι, με τον τρόπο αυτό, το ίδιο το κράτος θα έπαυε να είναι μια μακρινή, ξένη παρουσία στη ζωή των ανθρώπων και, αντίθετα, θα γινόταν ένας πραγματικά καθολικός θεσμός. Έτσι τουλάχιστον εκφράστηκε η διαδικασία αυτή στη θεωρία. Στην πραγματικότητα, αυτό που συνέβη ήταν μια σταδιακή και γεωγραφικά άνιση επέκταση της κεντρικής εξουσίας, ακολουθούμενη από έναν κατακερματισμό αυτής της εξουσίας σε πολλούς αυτόνομους τόπους λήψης αποφάσεων. Τα κύρια σύμβολα αυτού του πειράματος δεν ήταν στην πραγματικότητα οι επιτροπές κατοίκων, αλλά αντίθετα οι σύνδεσμοι με το κόμμα

και τον μηχανισμό σχεδιασμού που σχηματίστηκαν σε επιχειρήσεις και αγροτικές κολεκτίβες. Στην περίπτωση των αγροτικών κολεκτίβων, ορισμένοι από αυτούς τους δεσμούς διατηρήθηκαν στις μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1980 και επισημοποιήθηκαν στο νομικό καθεστώς της «αυτονομίας των χωριών», με επίκεντρο την επιτροπή κατοίκων ως τη βασική μονάδα της αγροτικής διοίκησης.

Οι επιτροπές κατοίκων δημιουργήθηκαν για πρώτη φορά στις αστικές περιοχές κατά τη διάρκεια του αναπτυξιακού καθεστώτος, αλλά δεν ήταν οι κύριοι φορείς της τοπικής εξουσίας. Αντιθέτως, η καθημερινή διακυβέρνηση ανατέθηκε κυρίως στις διάφορες, σε μεγάλο βαθμό αυτόνομες επιχειρήσεις της πόλης. Αν ήσασταν κάτοικος της πόλης εκείνα τα χρόνια, η συντριπτική πλειοψηφία των βασικών καταναλωτικών αγαθών σας –στέγαση, ένδυση, τροφή, ακόμη και διασκέδαση– παρέχονταν δωρεάν μέσω του *danwei* [της εργασιακής μονάδας] σας, που συνδεόταν με μια συγκεκριμένη επιχείρηση. Οι επιτροπές κατοίκων δημιουργήθηκαν στην πραγματικότητα για να διαχειριστούν το (αρχικά) πολύ μικρό ποσοστό του αστικού πληθυσμού που δεν είχε *danwei*. Προς το τέλος του αναπτυξιακού καθεστώτος, ωστόσο, σε πολλές πόλεις (ιδίως στον νότο) άρχισε να αυξάνεται ο πληθυσμός των μεταναστών εργατών από την ύπαιθρο. Τυπικά, εφόσον οι εργάτες αυτοί δεν ανήκαν σε κάποιο *danwei* της πόλης, υπάγονταν στην εξουσία της επιτροπής κατοίκων της συνοικίας στην οποία ζούσαν ή/και εργάζονταν. Στην αρχή, επρόκειτο κυρίως για εποχικούς εργάτες. Αλλά με την πάροδο του χρόνου κατέληξαν να αποτελούν όλο και πιο μόνιμο κομμάτι της πόλης. Καθώς το αναπτυξιακό καθεστώς άρχισε να καταρρέει και η καπιταλιστική μετάβαση

ξεκίνησε εκ νέου,³ πολλές πόλεις γνώρισαν ραγδαία ανάπτυξη, ενώ το παλιό σύστημα πρόνοιας των επιχειρήσεων και των εργασιακών μονάδων διαλυόταν. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν ότι οι περισσότεροι άνθρωποι που ζούσαν στις πόλεις δεν είχαν δεσμούς με καμία τοπική επιχείρηση και, ως εκ τούτου, υπάγονταν στην εξουσία της επιτροπής κατοίκων.

Έτσι, η επιτροπή κατοίκων ήταν ένας εντελώς περιθωριακός θεσμός, ο οποίος μόνο τυχαία επέζησε της διάλυσης του αναπτυξιακού καθεστώτος και αναπτύχθηκε για να καλύψει μια εντελώς διαφορετική λειτουργία από αυτή για την οποία αρχικά προοριζόταν. Αρχικά, ωστόσο, το κράτος δεν διέθετε στην πραγματικότητα πόρους για να δημιουργήσει ικανοποιητικά τις υποδομές της τοπικής αυτοδιοίκησης. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και του 1990, τόσο στις αγροτικές όσο και στις αστικές περιοχές, έγιναν πολλές νομικές αλλαγές που παραχωρούσαν «αυτονομία» στα τοπικά διοικητικά όργανα και όρισαν την επιτροπή κατοίκων της «κοινότητας/γειτονιάς» (社区) ως τη θεμελιώδη μονάδα της αστικής διοίκησης, αντίστοιχα με τις επιτροπές των χωριών στην ύπαιθρο. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές συνοδεύτηκαν από τη διεξαγωγή τοπικών εκλογών. Όμως όλα αυτά έγιναν σε ένα πλαίσιο γενικής αναδίπλωσης της κρατικής εξουσίας. Είναι

3. Όπως εξετάζουμε στο άρθρο μας «Red Dust», αυτή ξεκίνησε στην πραγματικότητα επί Μάο και όχι επί Ντενγκ Σιαοπίνγκ, και αυτός είναι ένας από τους πολλούς λόγους για τους οποίους υποστηρίζουμε ότι η περιοδολόγηση της κινεζικής ιστορίας βάσει της διαδοχής των «μεγάλων ηγετών» είναι παραπλανητική. Σκοπίμως δεν αποκαλούμε ποτέ το αναπτυξιακό καθεστώς «εποχή Μάο» λ.χ. ούτε τη μετάβαση στον καπιταλισμό «εποχή Ντενγκ», επειδή η ιστορία δεν μπορεί να αναχθεί στις πράξεις, τις διαθέσεις ή τις πολιτικές θεωρίες των κυβερνώντων.

πραγματικά μόνο τα τελευταία χρόνια που η προσοχή έχει στραφεί ξανά στην οικονομία του κράτους σε τοπικό επίπεδο. Η πανδημία έδωσε μια τεράστια ώθηση από αυτή την άποψη, καθώς διαχώρισε ξεκάθαρα τις περιοχές όπου λειτουργούσαν οι επιτροπές κατοίκων από τις περιοχές όπου δεν λειτουργούσαν. Σε πολλά μέρη, οι επιτροπές είχαν ουσιαστικά μείνει αδρανείς για χρόνια. Σε άλλα, δεν λειτουργούσαν παρά ως ένα σημείο για τις πιο ασήμαντες μορφές τοπικής διαφθοράς και ποτέ δεν είχαν προσφέρει πραγματικές δημόσιες υπηρεσίες. Τώρα, είναι τουλάχιστον σαφές ότι θα γίνει μια συντονισμένη προσπάθεια να αναπτυχθούν αυτά τα όργανα, να υπαχθούν σε σαφέστερες αλυσίδες διοίκησης, να συνδεθούν στενότερα με τα τοπικά αστυνομικά τμήματα κ.λπ.

Rail: Περιγράψτε λεπτομερώς μια διαδικασία μαζικής κινητοποίησης για την αντιμετώπιση της πανδημίας, με ομάδες εθελοντών να παρέχουν κάθε είδους υπηρεσίες, τόσο για τον περιορισμό της εξάπλωσης όσο και για την παροχή βοήθειας στους ανθρώπους να επιβιώσουν από την πανδημία. Ωστόσο, ξεκαθαρίστε ότι αυτή η κινητοποίηση δεν ήταν απαραίτητα εναντίον του κράτους, ούτε αποτελούσε απειλή για τη νομιμότητα του ΚΚΚ, παρά τον κακό χειρισμό της κρίσης από την πλευρά του. Επίσης, φαίνεται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές οι προσπάθειες αλληλοβοήθειας ενίσχυσαν τις προϋπάρχουσες κοινωνικές διαιρέσεις αντί να προσφέρουν μια ευκαιρία για κοινωνικές συμμαχίες. Γιατί;

Chuang: Μερικές φορές οι εθελοντές λειτουργούσαν σε πλήρη ανεξαρτησία από την κυβέρνηση. Όμως ήταν πολύ λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες αντιλαμβάνονταν ότι η δραστηριότητά τους ήταν σε πλή-

ρη αντίθεση με αυτήν και, όταν το κράτος παρενέβη μήνες αργότερα για να τους ζητήσει να διακόψουν τις δραστηριότητές τους, όλοι το έκαναν. Αυτό δεν σημαίνει ότι η διαδικασία δεν ήταν χαώδης ή ακόμη και ανταγωνιστική κατά καιρούς. Σε πολλές περιοχές, ιδίως στην ύπαιθρο, υπήρξε μια αρκετά επιθετική τοπική κινητοποίηση με στόχο τον αποκλεισμό ουσιαστικά κάθε ξένου. Αυτό ήταν ορατό στα κινεζικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία έδειχναν μεσήλικες χωρικούς να φυλάνε οδοφράγματα με παμπάλαια κοντάρια (μια απεικόνιση μιας τέτοιας σκηνής χρησιμοποιείται στο εξώφυλλο του βιβλίου) ή εθελοντές να περιπολούν τις γειτονιές με drones και να φωνάζουν σε όποιον βρισκόταν έξω. Αυτές οι εικόνες ήταν δημοφιλείς και τις περισσότερες φορές χαρακτηρίζονταν από ελαφρότητα, αλλά στις ακραίες της εκδοχές η ίδια στάση ήταν συχνά επικίνδυνη, ξενοφοβική και βίαιη. Σε μια περίπτωση, ένας μοτοσικλετιστής αποκεφαλίστηκε επειδή ένα χωριό είχε υψώσει σύρμα στην είσοδό του για να εμποδίσει την πρόσβαση των ξένων. Και όταν η επαρχία Χουμπέι (όπου βρίσκεται η Γουχάν) άνοιξε ξανά, υπήρξε μια ευρέως αναφερόμενη σύγκρουση στα σύνορα με την Τζιανγκσί, στην οποία συμμετείχαν αστυνομικοί και από τις δύο πλευρές που πολεμούσαν μεταξύ τους, επειδή η πλευρά της Τζιανγκσί θεωρούσε ότι ήταν πολύ επικίνδυνο να αφήσει να περάσουν άνθρωποι από τη Χουμπέι.

Είναι δύσκολο να αναδείξει κανείς πόσο πολύ διέφερε η βασική στάση του κοινού στην Κίνα από εκείνη σε πολλές δυτικές χώρες. Ούτε πρόκειται για μια περίπτωση όπου όλος ο κόσμος εμπιστευόταν την κυβέρνηση και προσφερόταν να βοηθήσει λόγω κάποιας πίστης στην εξουσία. Στην πραγματικότητα, συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο: πολλοί άνθρωποι ένιωσαν την

ανάγκη να προσφέρουν εθελοντικά ακριβώς επειδή δεν εμπιστεύονταν ότι το κράτος θα ήταν σε θέση να αναχαιτίσει αποτελεσματικά τον ιό. Είχαν δει από πρώτο χέρι την ανικανότητα και τη διαφθορά των τοπικών αξιωματούχων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους και επομένως δεν είχαν καμία εμπιστοσύνη στο ότι αυτοί οι άνθρωποι θα κατάφερναν να κάνουν τη δουλειά τους. Αν υπήρχε μια βασική διαφορά, αυτή δεν έγκειτο σε κάποια φανταστική υπακοή στο κράτος. Αντίθετα, φαίνεται ότι η κύρια αντίθεση μεταξύ του κοινωνικού κλίματος στην Κίνα και αλλού ήταν ότι υπήρχε μια ευρέως διαδεδομένη έλλειψη πίστης στο κράτος, μια αίσθηση ότι το πρόβλημα δεν θα αντιμετωπιζόταν αυτόματα από τις αρμόδιες αρχές και ότι όλοι έπρεπε να συσπειρωθούν για να κινητοποιηθούν κατά του ιού. Σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, η αποτυχία της κρατικής λειτουργίας είχε σχεδόν τον ακριβώς αντίθετο χαρακτήρα, καθώς κανείς δεν ήταν πραγματικά προετοιμασμένος να αναγνωρίσει και να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα της φθίνουσας ικανότητας τους κρατών, ιδίως επειδή ήταν αποτέλεσμα του μαρασμού των δημόσιων υπηρεσιών. Έτσι, υπήρξε μια πολύ διαφορετική συμπεριφορά στις ΗΠΑ, με κάποιους να επικρίνουν την αντίδραση της εκάστοτε πολιτείας τους συμμετέχοντας σε μικρές διαδηλώσεις εναντίον της μάσκας, και με άλλους να υποστηρίζουν τα κρατικά μέτρα ή να ελπίζουν σε μια καλύτερη αντιμετώπιση, αλλά χωρίς να βγαίνουν από το σπίτι τους για να κάνουν κάτι.

Rail: Τι συνέβη με τους εργατές; Η πανδημία δημιούργησε νέες δυνατότητες για την κινητοποίηση των εργατών ενάντια στο κεφάλαιο ή περιορίσε περαιτέρω τους τρόπους οργάνωσης και δράσης;

Chuang: Παρά τη (σχετική) ανάκαμψη της εγχώριας οικονομίας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2020 και μέσα στο τρέχον έτος, υπήρξαν πολύ λιγότερες κινητοποιήσεις των εργαζομένων σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Αυτό φαίνεται από τα λίγα στατιστικά στοιχεία που είναι διαθέσιμα από οργανώσεις όπως η China Labour Bulletin (CLB), η οποία κατέγραψε λίγο παραπάνω από τον μισό αριθμό περιστατικών το 2020 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, και αυτοί οι αριθμοί φαίνεται να συμφωνούν με όσα εμείς και οι φίλοι μας έχουμε δει άμεσα. Οι τομείς της μεταποίησης και της εξόρυξης είχαν την πρωτοκαθεδρία στη μείωση εδώ, συνεχίζοντας την ήδη πολυετή πτώση των μαζικών κινητοποιήσεων μετά την κορύφωσή τους στις αρχές της δεκαετίας του 2010. Η πτώση των κινητοποιήσεων στη μεταποίηση μπορεί επίσης να σχετίζεται με την έκρηξη της παραγωγής μέχρι το τέλος του έτους, ένα διάστημα κατά το οποίο στην Κίνα, της οποίας τα εργοστάσια παρέμειναν ανοιχτά ενώ είχε κλείσει μεγάλος αριθμός εργοστασίων στον υπόλοιπο κόσμο, σημειώθηκε αύξηση των μισθών και έλλειψη εργατικού δυναμικού, καθώς οι εταιρείες προσπαθούσαν να ανταποκριθούν στην εξαγωγική ζήτηση.⁴ Οι εργατικές διαφορές στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες άρχισαν να αυξάνονται από τα μέσα του 2020 –όπως τεκμηριώνεται στο μεταφρασμένο άρθρο που έγραψαν κάποιοι φίλοι μας, το οποίο αποτελεί το δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου– αλλά είναι συζητήσιμο σε ποιο βαθμό ο αριθμός των διαφορών αντικατοπτρίζει τον αριθμό των εργατικών κινητοποιήσεων. Αν και δεν υπάρχουν ακόμη στατιστικά στοιχεία για ολόκληρο το 2020, φαίνεται ότι οι

4. Gabriel Crossley and Stella Qiu, «China's stunning export comeback has factories scrambling for workers», *Reuters*, 20 Δεκεμβρίου 2020. <https://www.reuters.com/article/us-china-economy-manufacturing-idUSKBN28V0AL>.

εργατικές διαφορές, ως γενικό μέτρο της ταξικής σύγκρουσης, ήταν τουλάχιστον στα ίδια επίπεδα με το προηγούμενο έτος. Για παράδειγμα, στο Πεκίνο, τα εργατικά διαιτητικά δικαστήρια ανέλαβαν περισσότερες από 94.000 υποθέσεις κατά τους 10 μήνες μεταξύ Ιανουαρίου και Οκτωβρίου.⁵ Αυτό ουσιαστικά αντιστοιχεί στις 93.000 υποθέσεις που συγκεντρώθηκαν κατά τους εννέα μήνες μεταξύ Ιανουαρίου και Σεπτεμβρίου του 2019, οι οποίες ήταν ήδη αυξημένες κατά 37,4% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.⁶

Υπήρξε, ωστόσο, μια περίεργη αύξηση του αριθμού των κινητοποιήσεων των οικοδόμων για καθυστερήσεις μισθών το 2020, όπως καταγράφηκε από τη CLB – πρόκειται για τον μεγαλύτερο αριθμό που έχει καταγραφεί από την οργάνωση από τότε που ξεκίνησε το έργο χαρτογράφησης το 2011. Και είναι ίσως ακόμα πιο περίεργο το γεγονός ότι τους πρώτους μήνες του 2021 δεν παρατηρήθηκε η μαζική έξαρση των κινητοποιήσεων των εργατών στις κατασκευές που παρατηρείται συνήθως πριν από την κινεζική Πρωτοχρονιά, όταν οι εργάτες κλείνουν δρόμους, πραγματοποιούν πορείες ή απειλούν ακόμα και με αυτοκτονίες προκειμένου να κερδίσουν επίδομα νέου έτους ώστε να μη γυρίσουν πίσω στα σπίτια τους με άδεια χέρια. Αυτό μπορεί να οφείλεται τουλάχιστον εν μέρει στους ταξιδιωτικούς περιορισμούς για τον COVID-19

5. 疫情期间务工者遇到劳动争议该咋办? [«Τι θα πρέπει να κάνουν οι εργάτες που έχουν κάποιο εργασιακό αίτημα κατά τη διάρκεια της πανδημίας;»] 公民日报 [People's Daily], 27 Νοεμβρίου 2020. http://www.xinhuanet.com/fortune/2020-11/27/c_1126791491.htm.

6. 北京发布2019年劳动人事争议仲裁十大典型案例 [«Το Πεκίνο ανακοινώνει τις δέκα σημαντικότερες υποθέσεις εργασιακής διαιτησίας από το 2019»] 新华网 [Xinhua]. http://www.xinhuanet.com/2019-11/05/c_1125196006.htm.

που τέθηκαν στους εργαζόμενους κατά τη διάρκεια των διακοπών της Πρωτοχρονιάς. Ορισμένες εκτιμήσεις ανέφεραν ότι ο αριθμός των ταξιδιωτών το 2021 μειώθηκε έως και κατά 60% σε σύγκριση με το 2019, με αποτέλεσμα να σημειωθεί χαμηλό 20ετία στα καταγεγραμμένα ταξίδια.⁷ Αντίθετα, ο τομέας των logistics με τις κινητοποιήσεις των εργαζομένων, ιδίως μεταξύ των διανομέων, είναι ένας τομέας όπου η οργάνωση των εργαζομένων έχει ενισχυθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Οι κινητοποιήσεις στον τομέα των logistics στο σύνολό τους αντιπροσωπεύουν το 20% του συνόλου των κινητοποιήσεων των εργαζομένων το 2020, το υψηλότερο επίπεδο εδώ και αρκετά χρόνια. Ο τομέας αυτός θα φέρει πιθανότατα υψηλά επίπεδα κινητοποιήσεων τα επόμενα χρόνια, καθώς το ηλεκτρονικό εμπόριο συνεχίζει να επεκτείνεται. Ουσιαστικά όλες οι εργατικές κινητοποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν πέρυσι (2020) και έτυχαν μεγάλης προβολής αφορούσαν τους διανομείς. Την περίοδο εκείνη, μεταφράσαμε ένα viral άρθρο⁸ σχετικά με τη δεινή θέση των οδηγών διανομής φαγητού, το οποίο είχε ήδη κυκλοφορήσει στην Κίνα, προκαλώντας δημόσια συζήτηση σε εθνικό επίπεδο και αναγκάζοντας δύο εταιρείες κολοσσούς του κλάδου, την Ele.me και τη Meituan, να προβούν σε δηλώσεις. Ωστόσο, οι δηλώσεις αυτές συνοδεύτηκαν από πολύ μικρές αλλαγές, με τις εταιρείες να κάνουν μόνο

7. SCMP Reporter, «China's annual Lunar New Year migration, usually the biggest of its kind, looks very different in 2021», *South China Morning Post*, 7 Φεβρουαρίου 2021, <https://www.scmp.com/magazines/post-magazine/long-reads/article/3120728/chinas-annual-lunar-new-year-migration-usually>.

8. Chuang and Friends (Trans), «Delivery Workers, Trapped in the System», *Chuang Blog*, 12 Νοεμβρίου 2020. <https://chuangcn.org/2020/11/delivery-renwu-translation/>.

μικρές προσαρμογές για να δώσουν στους διανομείς περισσότερο χρόνο για να παραδίδουν τις παραγγελίες τους, ενώ έκαναν πολύ λίγα προς την κατεύθυνση της επίλυσης των βαθύτερων προβλημάτων που εκφράζουν τα αιτήματα των εργαζομένων.

Τότε, στα τέλη του Φεβρουαρίου του 2021, ο πιο επιφανής οργανωτής της βάσης των διανομέων οδηγών στην Κίνα Τσεν Γκουοτζιάνγκ –γνωστός απλώς ως «Μενγκζού» ή «αρχηγός της ομάδας» (盟主) από φίλους και ακτιβιστές– συνελήφθη από τις αρχές, πιθανότατα με σκοπό να κάνουν τον διακρινόμενο για την παρρησία του σταρ των μέσων κοινωνικής δικτύωσης να σωπάσει κατά τη διάρκεια του εθνικού συνεδρίου του κόμματος στις αρχές Μαρτίου. Ο Τσεν κατηγορείται έκτοτε για «πρόκληση διενέξεων και ταραχών» (寻衅滋事), την πιο συνηθισμένη κατηγορία που χρησιμοποιείται για να συλλαμβάνονται κάθε είδους ταραχοποιοί σε όλη τη χώρα εδώ και χρόνια.⁹ Κάποιοι φίλοι μίλησαν με τον Μενγκζού πριν από τη σύλληψή του, μαθαίνοντας για τον τρόπο οργάνωσης που ακολούθησε. Έχοντας έδρα το Πεκίνο, είχε αναπτύξει ένα τεράστιο δίκτυο χιλιάδων διανομέων, κυρίως στο βόρειο τμήμα της χώρας. Είχε αναπτύξει το δίκτυο εν μέρει λόγω της ισχυρής

9. Για τον Μενγκζού και τη σύλληψή του, βλέπε Emily Feng, «He Tried To Organize Workers In China's Gig Economy. Now He Faces 5 Years In Jail», *NPR*, 13 Απριλίου 2021, <https://www.npr.org/2021/04/13/984994360/he-tried-to-organize-workers-in-chinas-gig-economy-now-he-faces-5-years-in-jail->, Matt Dagher-Margosian, «Free Mengzhu! An interview with Free Chen Guojiang 关注盟主», *Asia Art Tours*, <https://asiaarttours.com/free-mengzhu-an-interview-with-free-chen-guojiang-%E5%85%B3%E6%B3%A8%E7%9B%9F%E4%B8%BB/>. Για παρόμοιες περιπτώσεις στο παρελθόν, βλ. το άρθρο μας «Picking Quarrels» από το δεύτερο τεύχος του περιοδικού μας: <https://chuangcn.org/journal/two/picking-quarrels/>.

παρουσίας του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κάνοντας livestreaming για τη ζωή των διανομέων. Επίσης, παρείχε συμβουλές σε άλλους οδηγούς δικύκλου, διοργάνωνε ομαδικά γεύματα και μάλιστα νοίκιαζε ένα μικρό διαμέρισμα με κρεβάτι στο Πεκίνο, όπου οι διανομείς που ήταν νέοι στην πόλη μπορούσαν να μείνουν δωρεάν για ένα ή δύο βράδια, όσο έψαχναν για δικό τους σπίτι. Όσοι τον γνώριζαν είπαν επίσης πώς ο Μενγκζού είχε μετατρέψει την πλατφόρμα του σε ένα είδος μικρής επιχείρησης προς όφελός του, εισπράττοντας μικρές αμοιβές εδώ και εκεί, μεταξύ άλλων εισπράττοντας μπόνους για τη σύσταση διανομέων στην πλατφόρμα ή από τις εκδηλώσεις που διοργάνωνε για τους διανομείς. Κατά τη διάρκεια της παρουσίας του στην πλατφόρμα, ο Μενγκζού βοήθησε επίσης στην οργάνωση αρκετών απεργιών των διανομέων και φέρεται να πέτυχε την ικανοποίηση αιτημάτων των εργαζομένων. Αυτός και άλλοι διοργανωτές απεργιών είχαν συλληφθεί επίσης από την αστυνομία κάποια στιγμή το 2019. Στις συζητήσεις του με φίλους, τόνιζε ότι ο τρόπος οργάνωσής του δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μίμησης και απέδιδε την ευρεία απήχησή του στην προσωπική του εμμονή με τη δικτύωση, τη βοήθεια προς τους άλλους και το streaming προς το ακροατήριό του. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, ο Τσεν παραμένει υπό κράτηση και περιμένει ακόμη τη δίκη του.¹⁰ Οι φίλοι του Μενγκζού προσπάθησαν να συγκεντρώσουν χρήματα για τα έξοδα του

10. Οι τελευταίες αναφορές από το China Labour Bulletin που παρακολουθεί τα εργασιακά δικαιώματα στις αρχές Ιουνίου αναφέρουν ότι εξακολουθεί να βρίσκεται υπό κράτηση. Βλ. «Food delivery worker burns uniform in symbolic protest», *China Labour Bulletin*, 8 Ιουνίου 2021. <https://clb.org.hk/content/food-delivery-worker-burns-uniform-symbolic-protest>.

δικηγόρου στο WeChat, αλλά ο σύνδεσμος προς τη σελίδα για τον έρανο έχει μπλοκαριστεί από τη λογοκρισία.

Ο Μενγκζού προσφέρει μια ενδιαφέρουσα εικόνα της πολύπλοκης και συχνά αντιφατικής πραγματικότητας της οργάνωσης των εργαζομένων στην Κίνα, η οποία σπάνια ταιριάζει με την οφθαλμαπάτη του «εργατικού κινήματος» που προωθούν πολλοί ακτιβιστές. Σε αυτή την περίπτωση, η φήμη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ακόμη και ένα είδος επιχειρηματικής ηθικής των μικρών επιχειρήσεων φαίνεται να ήταν αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης του δικτύου του Μενγκζού. Αυτές οι απροσδόκητες πολυπλοκότητες είναι, υποστηρίζουμε, αναπόσπαστο στοιχείο για την κατανόηση της οργάνωσης των εργαζομένων μακροπρόθεσμα. Τόσο στο πρώτο όσο και στο δεύτερο τεύχος του περιοδικού μας, προσπαθήσαμε να τονίσουμε μια ευρύτερη θεώρηση της οργάνωσης που ξεπερνούσε τα όρια του «εργατικού κινήματος», το οποίο λειτουργεί ως το θεωρητικό υπόβαθρο για ένα μεγάλο μέρος της ανάλυσης της ταξικής πάλης στην Κίνα.¹¹ Στο μέλλον, θα είναι ακόμα πιο σημαντικό να εγκαταλείψουμε τις κληρονομημένες αντιλήψεις για το πώς θα έπρεπε να μοιάζει ένα «εργατικό κίνημα» ή ακόμα και ένα γενικότερο «κοινωνικό κίνημα», αν ελπίζουμε να κατανοήσουμε τον πραγματικό χαρακτήρα του ταξικού πολέμου. Για παράδειγμα, παράλληλα με την πρόσφατη έξαρση των εργοστασιακών κινητοποιήσεων, θα μπορούσαμε να προσέξουμε τη δυνητική κοινωνική ισχύ του διευρυνόμενου φάσματος των ανέργων και των υποαπασχολούμενων εργαζομένων, που αυξάνονται αριθμητικά σε όλη τη χώρα.

11. Βλ. «No Way Forward, No Way Back» και «Gleaning the Welfare Fields» στο τεύχος 1, και «Picking Quarrels» στο τεύχος 2, και τα δύο διαθέσιμα εδώ: chuangcn.org/journal.

Στο κατώτερο στρώμα, αυτό υποδηλώνεται από την οργάνωση μεταξύ των διανομέων οδηγών και από τις συνεχιζόμενες κατεδαφίσεις που στοχεύουν στον αποκαλούμενο «πληθυσμό των χαμηλών στρωμάτων» (低端人口).¹² Αλλά είναι επίσης ορατή μεταξύ εκείνων που κατέχουν ελάχιστα υψηλότερη κοινωνική θέση, όπως στη συζήτηση για την «υποστροφή» (内卷) και το ωράριο εργασίας «996» μεταξύ των εργαζόμενων στα γραφεία,¹³ ή ακόμη και στον αυξανόμενο αριθμό των διαμαρτυριών των ιδιοκτητών κατοικιών.¹⁴

12. Σχετικά με τον λόγο περί «πληθυσμού των χαμηλών στρωμάτων» και τη διάδοσή του μετά την κατεδάφιση των κατοικιών χαμηλού κόστους στο Πεκίνο το 2017, βλ: «Adding Insult to Injury: Beijing's Evictions and the Discourse of "Low-End Population"», <https://chuangcn.org/2018/01/low-end-population>.

13. Για μια συζήτηση και των δύο, βλ: «Involution», <https://chuangcn.org/2021/05/involution-wildcat-on-chinas-2020/>. (σ.τ.μ.) Το ωράριο «996» αποτελεί συντομογραφία για την εργασία από τις 9 π.μ. μέχρι τις 9 μ.μ., 6 ημέρες την εβδομάδα. Πρόσφατα κηρύχθηκε παράνομο καθώς έχει συνδεθεί με τον θάνατο πολλών εργαζόμενων. Ο όρος «υποστροφή» αποτελεί μετάφραση του κινεζικού όρου «Neijuan». Έχει τη σημασία της στασιμότητας και της υποχώρησης αλλά χρησιμοποιείται επίσης για μια διαδικασία που δεσμεύει όσους συμμετέχουν σε αυτή χωρίς να τους ωφελεί. Οι σύγχρονοι κινέζοι των μητροπόλεων τον χρησιμοποιούν για να περιγράψουν τα δεινά της ζωής τους στη σύγχρονη εποχή και συγκεκριμένα την αίσθηση του μόχθου χωρίς αποτέλεσμα σε μια υπερανταγωνιστική κοινωνία. Έντονος ανταγωνισμός με χαμηλές πιθανότητες επιτυχίας είτε πρόκειται για τις εξετάσεις στο σχολείο, είτε για την αγορά εργασίας, είτε για τον γάμο κ.ο.κ.

14. Για μια ανάλυση των μακροπρόθεσμων τάσεων, δείτε την ανάλυσή μας στο «Picking Quarrels», που αναφέρεται παραπάνω. Παραδείγματα διαμαρτυριών ιδιοκτητών κατοικιών μπορούν να βρεθούν καθημερινά στο διαδίκτυο, για όσους τις αναζητούν. Μεγαλύτερα γεγονότα καλύπτονται μερικές φορές λεπτομε-

Δεν είναι ακόμη σαφές πώς αυτές οι τάσεις θα επηρεάσουν τις κοινωνικές εντάσεις. Αλλά η συνεχιζόμενη επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης καταδεικνύει ότι όλες αυτές οι τάσεις θα επιδεινωθούν με την περαιτέρω στασιμότητα. Το μέγεθος της ανεργίας στην Κίνα κατά το τελευταίο έτος της πανδημίας είναι ακόμη άγνωστο, αλλά η κατάσταση δεν είναι πιθανό να βελτιωθεί σημαντικά. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου του κόμματος τον Μάρτιο του 2021, ο πρωθυπουργός Li Keqiang ανέφερε τη δημιουργία θέσεων εργασίας ως «κορυφαία προτεραιότητα» της κεντρικής κυβέρνησης, γεγονός που υποδηλώνει ότι η απασχόληση δεν έχει ακόμη ανακάμψει πραγματικά από την πτώση. Αυτό επιβεβαιώνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι ήταν η νέα άνθιση της αγοράς ακινήτων –και όχι η βιομηχανική ανάκαμψη– που έβγαλε για πρώτη φορά την εθνική οικονομία από το τέλμα της μετά το lockdown. Εν τω μεταξύ, πρέπει να έχουμε κατά νου πως τα οικονομικά προβλήματα έχουν επηρεάσει τα πιο εύπορα κομμάτια των λευκών κολάρων,

ρώς σε δημοσιεύματα που ασκούν κριτική στην Κίνα, όπως το Radio Free Asia, ίσως κάθε μήνα περίπου. Για παράδειγμα, κάτοικοι μιας γειτονιάς στο Τσονγκίνγκ συγκρούστηκαν με περισσότερους από εκατό αστυνομικούς των MAT τον Μάιο εξαιτίας μιας μακροχρόνιας σύγκρουσης με αξιωματούχους που ήθελαν να εγκαταστήσουν ένα γραφείο της τοπικής κυβέρνησης στην οικιστική τους κοινότητα. Βλ: «重庆保利香雪小区爆发大规模抗暴事件 业主赶走数百名黑衣人» <https://www.rfa.org/mandarin/yataibaodao/renquanfazhi/sc-05152021170149.html>. Η εκστρατεία κατεδάφισης της κυβέρνησης του Πεκίνου στο συγκρότημα Xiangtang στα βόρεια προάστια της πόλης έχει αναφερθεί από πολλά αγγλόφωνα μέσα. Για παράδειγμα, βλ: «Residents Protest As China Demolishes Some Of Beijing's Wealthy Suburbs» <https://www.npr.org/2021/01/26/960855956/residents-protest-as-china-demolishes-some-of-beijings-wealthy-suburbs>.

ή ακόμη και τους μικροαστούς, κομμάτια της κοινωνίας τα οποία αναμφίβολα αισθάνονται την πίεση της απώλειας θέσεων εργασίας και των περικοπών μισθών ή του μαρασμού των επιχειρήσεών τους, και μάλιστα πάνω στα ήδη μεγάλα δανειακά βάρη που κουβαλούσαν πριν από την πανδημία. Παρόλο που αυτές οι κοινωνικές εντάσεις μπορεί να μη φαίνονται τόσο εγγενώς αριστερές όσο οι εργατικοί αγώνες, είναι ωστόσο πιθανό να συνεχίσουν να προκαλούν τριγμούς και, δυστυχώς, είναι πιο πιθανό να προσελκύσουν την προσοχή και τη δράση της πολιτικής ελίτ. Όπως σημειώσαμε στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού μας, η κοινωνική αναταραχή των ιδιοκτητών κατοικιών φαίνεται να έχει ξεπεράσει αριθμητικά τις εργατικές κινητοποιήσεις στα τέλη της δεκαετίας του 2010. Τώρα, στον πανδημικό και μεταπανδημικό κόσμο, η ταξική πολιτική είναι πιθανό να πάρει άλλες απροσδόκητες μορφές με βάση τέτοιες υποβόσκουσες κοινωνικές εντάσεις. Αυτή η πραγματικότητα –και όχι οι έωλες ιστορικές αναλογίες– είναι που θα πρέπει να αποτελέσει την αφετηρία για όποιον επιχειρήσει να κάνει προβλέψεις για το μέλλον των ταξικών συγκρούσεων στην Κίνα.

Rail: Στο τέλος του βιβλίου διατυπώνετε μια αρκετά ενδιαφέρουσα υπόθεση σχετικά με το μέλλον του κινεζικού κράτους, καθώς η πανδημία κατέστησε σαφή την ανάγκη ανασυγκρότησής του. Υποστηρίζετε ότι, ενώ θα συνεχίσει την πρωταρχική του λειτουργία στην υπηρεσία του καπιταλισμού, το κράτος αναδομείται σε κάτι που δεν μοιάζει με τα δυτικά κράτη ή με τα προγενέστερα αυτοκρατορικά και σοσιαλιστικά κράτη, ενώ ανακυκλώνει στοιχεία από όλα αυτά τα μοντέλα. Για ποιες συγκεκριμένες νέες ανάγκες και νέες προκλήσεις αναδο-

μείται αυτό το νέο κράτος και σε ποιες ιδεολογικές αρχές βασίζεται;

Chuang: Βασικά, η κεντρική ιδέα εδώ είναι διττή: πρώτον, υποστηρίζουμε ότι η Κίνα βρίσκεται ακόμη στη διαδικασία οικοδόμησης ενός κανονικού καπιταλιστικού κράτους. Δεν υπάρχει τίποτα πραγματικά καινούργιο σε αυτό, φυσικά, και οι βασικές επιταγές για το καπιταλιστικό κράτος είναι λίγο-πολύ γενικές, πράγμα που σημαίνει ότι πολλές πτυχές αυτής της διαδικασίας είναι πολύ παρόμοιες με τα έργα κρατικής οικοδόμησης που συνόδευσαν την καπιταλιστική ανάπτυξη αλλού. Αλλά, δεύτερον, είναι επίσης λάθος να υποθέσουμε ότι αυτό σημαίνει ότι το κράτος που οικοδομείται σήμερα στην Κίνα θα μοιάζει αναγκαστικά στις λεπτομέρειές του με οποιοδήποτε από τα προηγούμενα καπιταλιστικά κράτη που προέκυψαν σε περιοχές όπως οι ΗΠΑ, η Ευρώπη ή οι αποικίες. Αυτές οι γενικές καπιταλιστικές επιταγές αποτελούν βασικές απαιτήσεις, αλλά η ύπαρξη γενικών λειτουργιών δεν μας δίνει πολλές πληροφορίες για τις ακριβείς θεσμικές δομές που θα διαμορφωθούν για να τις εξυπηρετήσουν. Στην πραγματικότητα, θα περιμέναμε να συμβεί το αντίθετο: καθώς οι συνθήκες της παγκόσμιας συσσώρευσης του κεφαλαίου αλλάζουν, αυτό το έργο κρατικής οικοδόμησης γίνεται όλο και πιο αναπόσπαστο μέρος της συνολικής αναπτυξιακής διαδικασίας. Δεν είναι τυχαίο ότι σε κάθε κύμα εκβιομηχάνισης των «όψιμα αναπτυσσόμενων» χωρών, το κράτος έπαιζε όλο και πιο κεντρικό ρόλο στην όλη διαδικασία. Οι άνθρωποι συχνά ξεχνούν ότι μια από τις πιο συνεπείς προβλέψεις του ίδιου του Μαρξ για το πώς θα αναπτυσσόταν ο καπιταλισμός ήταν ότι η κοινωνική κλίμακα παραγωγής θα αυξανόταν παράλληλα με τη βιομηχανική συγκέντρωση και ότι το πιστωτικό σύστημα

θα έπαιζε αναπόσπαστο ρόλο στη διαχείριση της συσσώρευσης σε μια τέτοια κλίμακα. Είναι λοιπόν πραγματικά τόσο απροσδόκητο να βλέπουμε την ανάδυση ενός κράτους που εποπτεύει τεράστιους βιομηχανικούς ομίλους, παράλληλα με τις προσπάθειες να πειθαρχήσει και να κατευθύνει τις δραστηριότητές τους μέσω της θεσμικής εποπτείας και της παροχής πιστώσεων μέσω των μεγάλων κρατικών τραπεζών (και αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό δεν γίνεται πρωτίστως μέσω φορολογικών απαλλαγών);

Σε ένα πιο φιλοσοφικό επίπεδο, υπάρχει μια άλλη διάσταση σε αυτό το δεύτερο επιχείρημα. Διότι δεν πρόκειται μόνο για το γεγονός ότι τα πιο μεγάλα κράτη είναι πλέον υποχρεωμένα να εγγυώνται τις βασικές συνθήκες συσσώρευσης. Αφορά επίσης το ζήτημα του πώς γίνεται αντιληπτή αυτή η διαδικασία από τους εμπλεκόμενους σε αυτήν και ποιες είναι οι ιδεολογικές μορφές που παίρνει. Εν μέρει, αυτό το κομμάτι γράφτηκε ως αντίλογος στην όλη μόδα της δυτικής φιλοσοφίας που επιχειρεί να θεωρητικοποιήσει το «κράτος» καθεαυτό καθαρά μέσω της αναφοράς στην ευρωπαϊκή εμπειρία και την πολιτισμική γραμμή που εκτείνεται πίσω στη Ρώμη – λες και η ρωμαϊκή νομολογία ανοίγει αυτό το μυστικό παράθυρο στην εσωτερική λειτουργία του κράτους σήμερα. Λέμε: όχι, δεν μπορείς να πάρεις κάτι που έγραψε ο Φουκώ ή ο Αγκάμπεν ή ακόμη και ο Μπέμπε για τη σύγχρονη Ευρώπη, την αρχαία Ρώμη ή τον αποικιακό κόσμο και να το εφαρμόσεις συνολικά στην Κίνα, λες και η λογική της κρατικής εξουσίας είναι ένα εντελώς ξένο μόσχευμα, που εισήχθη κατά τη μετάβαση στον καπιταλισμό. Πραγματικά, θέλουμε να επισημάνουμε ότι υπάρχει μια τρελή αλαζονεία στους φιλοσόφους που γράφουν κριτικές για την «αυτοκρατορία» και τον «πολιτισμό», οι οποίοι δεν γνωρίζουν τίπο-

τα για την ιστορία όλων των μεγαλύτερων και μακροβιότερων αυτοκρατοριών στην ευρύτερη Ασία (για να μην αναφέρουμε την Αφρική ή την Αμερική).

Σε αυτή την περίπτωση η κατάσταση είναι ακόμη πιο επιβαρυντική επειδή η Κίνα έχει τη δική της ζωντανή και μακρόχρονη φιλοσοφική παράδοση που ανέκαθεν ασχολείται (στην πραγματικότητα, αυτό είναι αναμφισβήτητο το *κεντρικό* της μέλημα) με ζητήματα διακυβέρνησης και κρατικής πολιτικής. Το πιο σημαντικό είναι ότι αυτή η φιλοσοφική παράδοση αναβιώνει ενεργά σήμερα, συγχωνεύεται με συντηρητικά ρεύματα της δυτικής σκέψης και χρησιμοποιείται επιλεκτικά από τους κυβερνώντες για να δικαιολογήσουν ιδεολογικά, να εννοιολογήσουν και ακόμη και να καθοδηγήσουν την υλική πρόοδο του έργου της κρατικής οικοδόμησης στην πράξη. Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε αυτή τη διάσταση της διαδικασίας, έστω και αν πρέπει επίσης να έχουμε κατά νου ότι η φιλοσοφική έκφραση του έργου της κρατικής οικοδόμησης θα διαφέρει από την πραγματικότητα του στην πράξη. Δεν ισχύει ότι αυτή η φιλοσοφία λειτουργεί ως «εγχειρίδιο» για όσους βρίσκονται στην εξουσία, ούτε καν ότι δίνει μια ακριβή εικόνα για το πώς λειτουργεί η κρατική εξουσία στην πραγματικότητα. Μάλιστα, συχνά κάνει το αντίθετο, εξιδανικεύοντας το κράτος και επιβεβαιώνοντας μια σχεδόν κοσμολογική αποστολή για το ΚΚΚ, το οποίο είναι επιφορτισμένο να ηγηθεί της πνευματικής αναγέννησης του φερόμενου ως κινεζικού έθνους. Αλλά αυτό είναι από μόνο του ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του τρόπου με τον οποίο αυτή η διαδικασία εκφράζεται μέσα από τον αναστοχασμό για τον εαυτό της. Για όλους αυτούς τους λόγους, δανειστήκαμε κάποιες από τις υπερβολικές εκφράσεις αυτών των φιλοσόφων και δώσαμε σε αυτό το κεφά-

λαιο έναν διασκεδαστικό τίτλο: «Ο Λοιμός Φωτίζει τη Μεγάλη Ενότητα Όλων Κάτω Από Τον Ουρανό». Φυσικά, η ύπαρξη μιας τέτοιας ενότητας αποτελεί ανέκδοτο.

Τίποτα από αυτά δεν σημαίνει ότι το έργο της κρατικής οικοδόμησης θα χωρήσει ανεμπόδια. Όπως συμβαίνει με κάθε στοιχείο του καπιταλισμού, μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι η ταξική σύγκρουση δεν εξαλείφεται ποτέ οριστικά. Αλλά μπορεί να μην πάρει τη μορφή που θα περιμέναμε. Μπορεί στην πραγματικότητα να δούμε περισσότερες πράξεις απόγνωσης και απελπισίας, καθώς οι κοινωνικές συγκρούσεις εκρήγνυνται με απρόβλεπτους τρόπους, ειδικά στα κατώτερα στρώματα της κινεζικής κοινωνίας, όπως η πρόσφατη βομβιστική επίθεση σε κυβερνητικό κτίριο στην Γκουανγκζού λόγω μιας διένεξης για τη γη, ή η πρόσφατη αυτοκτονία ενός οδηγού φορτηγού για ένα πρόστιμο 2.000 γιουάν (περίπου 300 δολάρια ΗΠΑ).¹⁵ Οι καταγγελίες υψηλότερης αξίας των ανώτερων στρωμάτων, όπως η επενδυτική απάτη ή οι συγκρούσεις γύρω από την ανάπτυξη ακινήτων, πιθανότατα θα συνεχίσουν να αυξάνονται σε αριθμό και να λαμβάνουν μεγαλύτερη κάλυψη από τα εγχώρια και ξένα μέσα ενημέρωσης – τα άτομα αυτά τείνουν επίσης να έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στο νομικό σύστημα και περισσότερες πιθανότητες επίσημης αναγνώρισης από την άποψη αυτή. Αυτό μπορεί να μην αντικατοπτρίζει την πραγματική «ισορροπία δυνάμεων» όσον αφορά την ταξική πάλη στην Κίνα, αλλά μπορούμε να περιμένουμε ότι, τουλάχιστον επιφανειακά, θα υπάρξει μια αυξανόμενη «αστικοποίηση» των κοινωνικών αγώνων, ελλείψει καλύτερης λέξης, ακόμη

και αν αυτή η διαδικασία θα διακόπτεται από βίαια ξεσπάσματα προερχόμενα από τους φτωχότερους της χώρας. Είναι περιττό να πούμε ότι οι απαιτήσεις των πλούσιων (όπως η στήριξη της κλυδωνιζόμενης αγοράς ακινήτων) θα αποτελέσουν κορυφαία προτεραιότητα για το κράτος. Δεν ισχύει το ίδιο για τους οδηγούς φορτηγών ή για τον «πληθυσμό των χαμηλών στρωμάτων» που βλέπουν τα σπίτια τους να κατεδαφίζονται.

Θα πρέπει επίσης να είμαστε σε επιφυλακή για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στο μέλλον μορφές μοριακής κινητοποίησης, τύπου καμπάνιας από το κράτος. Όπως σημειώνουμε στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου, ενώ το επίσημο κράτος αποδείχθηκε σχετικά αδύναμο, οι μικρές κλίμακας δομές εξουσίας διαμορφώθηκαν με απίστευτη ταχύτητα. Οι τοπικές επιτροπές κατοίκων, οι φρουροί ασφαλείας και άλλοι εθελοντές –με διασυνδέσεις με κομματικές και κυβερνητικές οργανώσεις– έγιναν τα κύρια πρόσωπα της κρατικής εξουσίας όταν επρόκειτο να ρυθμιστεί η μετακίνηση των πολιτών μεταξύ των γειτονιών ή ακόμη και μέσα και έξω από τα σπίτια τους. Οι εξελίξεις αυτές δεν πέρασαν απαρατήρητες ούτε από το κεφάλαιο. Πέρυσι, ο επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Εμπορικού Επιμελητηρίου, Jorge Wuttke, δεν παραπονοιόταν για την ανάπτυξη κάποιας γενικευμένης, συγκεντρωτικής και αυταρχικής γραφειοκρατίας που εμποδίζει τις επιχειρήσεις, αλλά το αντίθετο: «Το συνονθύλευμα αντικρουόμενων κανόνων που προέκυψε από την καταπολέμηση του COVID-19 έχει δημιουργήσει εκατοντάδες φέουδα, καθιστώντας σχεδόν αδύνατη τη διακίνηση αγαθών ή ανθρώπων στην Κίνα». Ως επικεφαλής εκπρόσωπος του ξένου κεφαλαίου, ο Wuttke παρακάλεσε την κυβέρνηση να τυποποιήσει τα μέτρα «σε μεγαλύτερες δικαιοδοσίες», προκειμένου

15. Βλ. την πρόσφατη δημοσίευσή μας σχετικά με τέτοιου είδους γεγονότα: «Bombing the Headquarters: Desperate Measures in a Time of Involution», 23 Μαΐου 2021. <https://chuangcn.org/2021/05/bombing-headquarters/>.

«η πραγματική οικονομία να σταθεί ξανά στα πόδια της».¹⁶ Αυτή η ανομοιογένεια παραμένει σε ισχύ και σήμερα, αν και σε μια πιο λανθάνουσα μορφή. Παρόλο που η πανδημία έχει προσωρινά παρέλθει και τα συστήματα αυτά έχουν χαλαρώσει ελαφρώς, η πραγματικότητα είναι ότι δεν έχουν εξαφανιστεί. Τα νεοσύστατα δίκτυα που συνδέουν τα επίσημα όργανα της κρατικής εξουσίας με άτυπα σώματα εθελοντών, εταιρείες διαχείρισης ακινήτων, φρουρούς ασφαλείας κ.λπ. έχουν απλώς βυθιστεί λίγο κάτω από την επιφάνεια, όντας έτοιμα να ενεργοποιηθούν και να επαναβεβαιώσουν την παρουσία τους κάθε φορά που εκδηλώνονται νέα τοπικά ξεσπάσματα. Αυτό όμως δεν είναι σημαντικό μόνο για τη διαχείριση της πανδημίας. Το πιο κερδοσκοπικό κομμάτι του κεφαλαίου υποστηρίζει ότι παρόμοια τοπικά και αυτό που αποκαλούμε «παρα-τυπικά» δίκτυα θα μπορούσαν να αναδυθούν απέναντι σε εγχώρια ή εξωγενή σοκ, όπως ένα bank run στις τράπεζες, ή κατά τη διάρκεια της εθνικιστικής κινητοποίησης που θα συνόδευε οποιαδήποτε στρατιωτική σύγκρουση.

16. Βλ. το κοινό δελτίο τύπου του Γερμανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου και του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κίνα «COVID-19 Severely Impacting Business: trade associations call for proportionate measures to get real economy back on track», 27 Φεβρουαρίου 2020: <https://china.ahk.de/news/news-details/covid-19-severely-impacting-business-trade-associations-call-for-proportionate-measures-to-get-real-economy-back-on-track>.